

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหา การจัดการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง Application of the Principles of His Majesty King Rama IX's work in Solving Problems Educational Management a Case Study of Phrapariyattidhamma School in Rayong Province

พระปลัดปรีชา นนทโก จุลเจือ

Phrapalad Preecha nandhako (Chunchuea)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Phrapaladchuea2038@hotmail.com

Received: 11 กุมภาพันธ์ 2568; Revised: 8 เมษายน 2568; Accepted: 17 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหาด้านการจัดการศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบจากการนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า หลักการทรงงาน เช่น การพึ่งพาตนเอง ความพอเพียง การทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมจากชุมชน สามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ เช่น การขาดแคลนทรัพยากร การขาดการมีส่วนร่วม และการพัฒนาการเรียนการสอน บทความนี้จะมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง และเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมของประเทศไทย ให้สอดคล้องกับหลักการทรงงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9, แก้ปัญหาการจัดการศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, จังหวัดระยอง

ABSTRACT

This article proposed the application of His Majesty King Rama IX's work principles to solve the problems of education management in Buddhist schools in Rayong Province. The objectives are to study how to apply His Majesty King Rama IX's work principles to solve problems in education management, analyze the impact of applying His Majesty King Rama IX's work principles in Buddhist schools, and propose guidelines for developing and improving the education management system in schools. Results of the study

showed that His Majesty King Rama IX's work principles, such as self-reliance, sufficiency, collaboration, and community participation, can help solve various problems of Buddhist schools, such as resource shortage, lack of participation, and development of teaching and learning. This article helps to drive the development of the quality of education in Buddhist schools in Rayong Province and serve as a guideline for the development of Buddhist education in Thailand to be consistent with His Majesty King Rama IX's work principles, which will lead to sustainable human development, social development, and national development.

Keywords: Working Principles of King Rama IX, Solving Educational Management Problems, Buddhist Schools, Rayong Province.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในหลากหลายด้าน ทรงทุ่มเทพระวรกายปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อพัฒนาประเทศและบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ปวงชนชาวไทย หนึ่งในพระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่ง คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการศึกษา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ พระองค์ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษาไว้มากมาย โดยทรงเน้นย้ำถึงการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา หลักการทรงงาน เช่น การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ การประหยัด การทำให้ง่าย และการมีส่วนร่วม ล้วนเป็นแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) การศึกษาตามแนวพระราชดำริจึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2542)

อย่างไรก็ตาม แม้การศึกษาของไทยจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำและปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่สำคัญในการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม และภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองก็เช่นเดียวกัน กำลังเผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ การขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณ การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ และคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่เท่าเทียม (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดระยอง, 2564) ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดระยองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม แล้ว ยังเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวอย่างสภาพปัญหาทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดระยอง เช่น การขาดแคลนครูผู้สอนบาลี ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ สามเณร หรือฆราวาสที่มีภารกิจอื่น ๆ ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน และพัฒนาตนเอง (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดระยอง, 2564) นอกจากนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรมบางแห่งยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และห้องสมุด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

การนำหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดระยองจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะหลักการทรงงาน เช่น การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ และการมีส่วนร่วมสามารถนำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ชุมชน และสังคมโดยรวม

บทความนี้จึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อ ศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหาด้านการจัดการศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบจากการนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนซึ่งมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในการนำแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่นำเสนอไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการทรงงาน และสามารถแก้ปัญหาการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ในการนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมในภาพรวมต่อไป บทความนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง และเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมของประเทศไทย ให้สอดคล้องกับหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 อันจะนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเป็นที่เคารพนับถือทั้งในฐานะพระมหากษัตริย์ผู้ทรงงานเพื่อประชาชนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และในฐานะที่ปรึกษาด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม พระองค์ได้ทรงนำหลักการหลายประการมาใช้ในการทรงงาน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2562)

1. การพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเองเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ทรงเน้นให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ การพึ่งตนเองนี้สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้โดยการส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถกำลังทำอยู่จะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยทำให้คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้นได้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคนจะมีไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงต้องคำนึงถึงหลักการและเหตุผลของการพัฒนาสมรรถนะก่อนเป็นอันดับแรกเพื่อจะให้ผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ ของผู้บริหาร โดยยึดประโยชน์สำคัญที่จะเกิดแก่โรงเรียนภายหลังที่ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะแล้ว (พระปลัดพวงศธร ประมวลการ และคณะ, 2567)

2. ความพอเพียง

หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่พระองค์ทรงเน้นในการดำเนินชีวิตและการบริหารงาน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการศึกษา โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างความต้องการและความสามารถของโรงเรียน หลักการนี้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการวางแผนอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น (พระครูปลัดสวຍ ฐิตธมโม (บัวแก้ว), 2561)

3. การทำงานร่วมกัน

การทำงานร่วมกันเป็นอีกหนึ่งหลักการที่พระองค์ทรงนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา ในบริบทของการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน จะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดกิจกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนและวัด หรือการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร (พระครูปลัดสวຍ ฐิตธมโม (บัวแก้ว), 2561)

4. การมีส่วนร่วมจากชุมชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากชุมชนในทุกกระบวนการพัฒนา เพราะการแก้ปัญหาที่ได้ผลดีที่สุดมักเกิดจากการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ในบริบทของการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น พระภิกษุ ผู้ปกครอง และผู้สนับสนุนอื่น ๆ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

สรุปได้ว่า หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 เน้นที่ 4 หลักการสำคัญ ดังนี้ การพึ่งตนเอง ส่งเสริมให้โรงเรียนพึ่งพาตนเองโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การใช้ครูท้องถิ่น การสร้างหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมกับชุมชน ความพอเพียง เน้นการจัดการศึกษาแบบพอดี สมดุลระหว่างความต้องการและความสามารถ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ การทำงานร่วมกัน สร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกับวัด ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร และการมีส่วนร่วมจากชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชน เช่น พระภิกษุ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีความยั่งยืน

แนวคิดด้านการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมักมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป เนื่องจากต้องผสมผสานระหว่างการศึกษาทางโลกและการศึกษาทางธรรม การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนประเภทนี้ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างความรู้ทางวิชาการกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา (จักรินทร์ ชนะพล, 2561)

1. การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมมักตั้งอยู่ในชุมชนท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดการศึกษาที่เหมาะสมจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับพระพุทธศาสนา

2. การพัฒนาทรัพยากรบุคคล

ทรัพยากรบุคคลเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินผลการศึกษา

การประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินในโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาทางธรรมะของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยด้านการบริหารการศึกษา

การศึกษาการนำหลักการทรงงานมาใช้ในการบริหารการศึกษา พบว่ามีการนำหลักการต่าง ๆ เช่น การพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมหลายแห่ง (วิสุทธิ ธีรภัทร, 2562)

2. งานวิจัยด้านการพัฒนาบุคลากร

งานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมผ่านการประยุกต์ใช้หลักการทรงงาน เช่น การส่งเสริมการพัฒนาทางด้านวิชาการควบคู่ไปกับการพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรมของครูและพระภิกษุ (สุพรรณิ บุญหนัก, 2564)

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษา หลักการต่าง ๆ เช่น การพึ่งตนเอง ความพอเพียง การทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมจากชุมชน ไม่เพียงแต่ช่วยแก้ปัญหาในปัจจุบัน แต่ยังเป็นแนวทางในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมอีกด้วย

กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง

โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเน้นการสอนทั้งด้านธรรมะและการศึกษาสามัญ ภายใต้การดูแลของคณะสงฆ์ โรงเรียนเหล่านี้มุ่งหวังให้พระภิกษุและสามเณรได้รับความรู้ทั้งในด้านการศึกษาทางโลกและทางธรรม เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นพระนักพัฒนาและผู้นำชุมชนในอนาคต (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดระยอง, 2564)

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนอยู่ในช่วงระหว่าง 100-300 คน ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุและสามเณรที่ต้องการเรียนรู้ทั้งวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาสามัญ ครูผู้สอนมักเป็นพระสงฆ์ที่ผ่านการฝึกอบรมการสอนในหลักสูตรพระปริยัติธรรม หรือครูอาสาที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาสามัญ ปัจจุบันโรงเรียนเหล่านี้ยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น การขาดแคลนทรัพยากรการศึกษา ห้องสมุดที่ไม่เพียงพอ อุปกรณ์การเรียนที่ล้าสมัย การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความชำนาญในวิชาสามัญ รวมถึงครูผู้สอนบางส่วนที่ขาดการอบรมพัฒนาทักษะการสอนที่ทันสมัย สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่อาจไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน รวมถึงการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนด้านทรัพยากร

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงาน

หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ถูกนำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง โดยเฉพาะหลักการพึ่งพาตนเอง ความพอเพียง การมีส่วนร่วมของชุมชน และการทำงานร่วมกัน หลักการทรงงานที่สำคัญสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านหลัก ๆ ดังนี้

การพัฒนาสภาพแวดล้อม โรงเรียนพระปริยัติธรรมในระยองได้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสร้างแหล่งอาหารที่ยั่งยืน เช่น การจัดตั้งโครงการเกษตรในโรงเรียน มีการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารภายในโรงเรียน ลดค่าใช้จ่ายในการจัดหาอาหาร อีกทั้งยังเป็นการสอนทักษะชีวิตให้กับนักเรียน สามเณรสามารถเรียนรู้วิธีการปลูกพืชแบบประหยัดน้ำและการดูแลสัตว์ ซึ่งช่วยส่งเสริมความรู้ด้านเกษตรกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน หลักการของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่เน้นการทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชนถูกนำมาประยุกต์ใช้ในหลายโรงเรียน โดยมีการเชิญชวนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพยากร เช่น หนังสือ อุปกรณ์การเรียน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน นอกจากนี้ ชาวบ้านยังร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำบุญ การบริจาคทุนการศึกษา รวมถึงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องสมุดชุมชนในโรงเรียน ซึ่งส่งเสริมให้การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เพียงแคในห้องเรียน

การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ หลักการทำงานแบบบูรณาการถูกนำมาใช้ในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ โรงเรียนพระปริยัติธรรมในระยองมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาสามัญร่วมกับการศึกษาพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรได้รับความรู้ในหลากหลายสาขา ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษาอังกฤษ โครงการนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น การเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้ความรู้เพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้โรงเรียนยังใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสอน เช่น การนำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาใช้ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการเรียนรู้

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

การนำหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาใช้ในการแก้ปัญหาด้านการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองได้สร้างผลกระทบที่ดีขึ้นในหลายด้าน ดังนี้

คุณภาพการเรียนการสอนที่ดีขึ้น การพัฒนาโครงการเกษตรในโรงเรียนช่วยสร้างความรู้ด้านการเกษตรที่ยั่งยืนให้นักเรียน อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีและการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในวิชาสามัญที่นักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดเจนจากการนำหลักการทรงงานมาใช้ ชุมชนมีความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น ทั้งในด้านการบริจาคทรัพยากรและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร่วมกันพัฒนาพื้นที่รอบโรงเรียน

การพัฒนาทรัพยากรการศึกษา โรงเรียนสามารถพัฒนาทรัพยากรการศึกษาได้อย่างยั่งยืนผ่านการบูรณาการระหว่างหลักการพอเพียงและการสนับสนุนจากชุมชน โครงการเกษตรในโรงเรียนเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำหลักการทรงงานมาปรับใช้ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและสร้างแหล่งทรัพยากรที่ยั่งยืน

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองเป็นตัวอย่างที่ดีของการนำแนวคิดการพัฒนาแบบพอเพียงและการมีส่วนร่วมของชุมชนมาแก้ปัญหาด้านการศึกษา หลักการทรงงานได้ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษา มีทรัพยากรที่ยั่งยืน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและสร้างโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำหลักการทรงงานมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

การเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานกับการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิม

ผลการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยองชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิม ซึ่งมักพึ่งพาการจัดการจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวและมีข้อจำกัดในการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชน

การพึ่งพาตนเองในการจัดการทรัพยากร การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนใหญ่พึ่งพางบประมาณจากภาครัฐและการบริจาคเป็นหลัก ทำให้เมื่อมีปัญหาด้านงบประมาณหรือการบริจาคขาดแคลน โรงเรียนจึงประสบปัญหาขาดทรัพยากรในการดำเนินการเรียนการสอน แต่เมื่อมีการประยุกต์ใช้หลักการทรงงาน เช่น การพึ่งพาตนเองและเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนได้นำแนวคิดการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์มาใช้ในการจัดหาอาหารและทรัพยากรอื่นๆ ด้วยตัวเอง ส่งผลให้โรงเรียนมีทรัพยากรที่มั่นคงมากขึ้น ลดการพึ่งพาจากแหล่งภายนอก

การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมมักไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่หลักการทรงงานเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้โรงเรียนสามารถดึงพลังจากชุมชนในท้องถิ่น เช่น การร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งช่วยให้เกิดการสนับสนุนจากชุมชนในระยะยาว ทั้งในด้านทรัพยากรและกำลังคน

การพัฒนาการเรียนการสอนที่ยั่งยืน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแบบดั้งเดิมมักเน้นการเรียนรู้วิชาศาสนาและสามัญศึกษาแยกจากกัน แต่การนำหลักการทรงงาน เช่น ความพอเพียงและการทำงานร่วมกันมาปรับใช้ในหลักสูตร ทำให้โรงเรียนมีการบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างวิชาการและวิถีชีวิตจริง เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรรมแบบพอเพียงหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิต (สุพรรณิ บุญหนัก, 2564)

ข้อดีและข้อจำกัดของการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ข้อดี ประกอบด้วย 1) ความยั่งยืนและการพึ่งพาตนเอง โรงเรียนสามารถสร้างทรัพยากรเองได้ เช่น การเกษตร การผลิตอาหาร ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและมีความยั่งยืนในการดำเนินการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน การนำหลักการทรงงานที่เน้นการทำงานร่วมกับชุมชน ทำให้เกิดความร่วมมือจากทั้งภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น ส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การจัดหาอุปกรณ์การศึกษา หรือการช่วยดูแลนักเรียน และ 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน การบูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งพาตนเอง ทำให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะชีวิตที่เป็นประโยชน์ในอนาคต เช่น ทักษะการทำเกษตร ทักษะการจัดการสิ่งแวดล้อม และทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร

ข้อเสีย ประกอบด้วย 1) การนำไปปฏิบัติในทางปฏิบัติได้ยาก หลักการทรงงานหลายประการ เช่น การพึ่งพาตนเองและการทำงานร่วมกัน อาจใช้เวลาในการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่เดิม ทำให้ผู้บริหารและครูอาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และปรับตัวในการนำหลักการไปใช้ในชีวิตประจำวัน และ 2) ทรัพยากรและการสนับสนุน แม้ว่าหลักการทรงงานจะช่วยเสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากรที่เพียงพอและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น งบประมาณจากรัฐ หรือการจัดหาเทคโนโลยีและอุปกรณ์ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

สรุปได้ว่าจากผลการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง พบว่าแนวทางนี้ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างความเข้มแข็งในด้านการพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่สามารถนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ได้ ควรเน้นไปที่การพัฒนาโรงเรียนให้มีความยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการโรงเรียน สำหรับการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาในอนาคต โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการความรู้และการพัฒนาทักษะชีวิตให้นักเรียนมีความสามารถที่หลากหลายและพร้อมใช้ในอนาคต นอกจากนี้ โรงเรียนควรพัฒนากลไกในการสนับสนุนการนำหลักการทรงงานไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นระบบ รวมถึงควรหาวิธีการในการลดข้อจำกัดในการนำหลักการไปปฏิบัติจริง เช่น การเพิ่มการฝึกอบรมให้ครูและบุคลากรเพื่อเพิ่มความเข้าใจและทักษะในการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานในโรงเรียน

ความรู้จากการศึกษา

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือการนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง ปรับใช้กับการบริหารจัดการทรัพยากร การจัดทำแปลงเกษตรเพื่อสร้างรายได้และลดค่าใช้จ่าย ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระหว่างวิชาทางโลกและทางธรรม พัฒนาพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน โดยใช้ความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดแก่ประชาชน ส่งผลให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากร งบประมาณ และการจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างศักยภาพของพระภิกษุสามเณรให้สามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนเองและชุมชนได้อย่างเป็นระบบ แผนภูมิภาพ ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหา
การจัดการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง

บทสรุป

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการแก้ปัญหการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง เป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งในด้านการพึ่งพาตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน จากกรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดระยอง พบว่าการนำหลักการทรงงานมาใช้ เช่น การพึ่งพาตนเอง ความพอเพียง การทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมจากชุมชน ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ เช่น การขาดแคลนทรัพยากร การขาดการมีส่วนร่วม และการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนมีทรัพยากรที่มั่นคง มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีคุณภาพการเรียนการสอนที่ดีขึ้น และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน อย่างไรก็ตาม การนำหลักการทรงงานมาใช้ อาจมีข้อจำกัด เช่น การนำไปปฏิบัติได้ยาก และการขาดแคลนทรัพยากรและการสนับสนุน ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนากลไกในการสนับสนุนการนำหลักการทรงงานไปใช้อย่างเป็นระบบ และลดข้อจำกัดในการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- จักรินทร์ ชนะพล. (2561). การจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม: การบูรณาการระหว่างโลกีย์วิสัยและธรรมวิสัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดพงศธร ประมวลการ, สมบัติ นพริก, จิตาวัลย์ อุ่นกอง และน้ำฝน กันมา. (2567). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสาร มจร ถิ่นนาวิชาการ, 13(2), 99-110.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2542). ศาสตร์ของพระราชา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิชัยพัฒนา.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2562). พระราชดำริและหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิชัยพัฒนา.
- สุพรรณิ บุญหนัก. (2564). การบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 1(1), 39-47.
- พระครูปลัดสวญ จิตธมโม (บัวแก้ว). 2561. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดระยอง. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564. ระยอง: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดระยอง.